

Taimikasvatusalased nõuanded

Nädal 24, 2017

Scandagra agronoom-nõustaja Tiiu Annuk

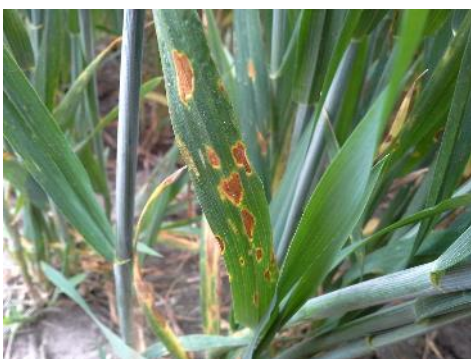

Ebaühtlaselt tärganud raps, 2017

Viimane nädal oli juba meeldivalt soe, taimed kasvavad jõudsalt. Suviviljad on tänavu väga hästi võrsunud ning paljudel on umbrohutõrje õigeaegselt tehtud. Tänapäevaks peaks olema ka hernel-oal umbrohutõrje tehtud, sest taimed on kiirelt kasvu visanud ning kasvufaas sealmaal, et umbrohutõrjevahendite aeg üldiselt ümber. Kõrreliste umbrohtude (tuulekaer, orashein jt) tõrjeks saab kasutada hernel ja oal nt Agil 100 EC'd ja Targa Super'it.

Suviraps on sel kevadel paljudes kohtades väga ebaühtlaselt tärganud, põhjuseks tärkamisaegne kuiv periood. Suvirapsil saab veel umbrohutõrjet teha, kuna taimik on paljudel veel päris väike (2-3 pärislehte), tärkamisjärgselt saab kasutada mitmeid tooteid, lisa saab lugeda taimikasvatusalastest nõuannetest **nädal 22 (SIIT)**. Südamele tahaks panna, et kui teil on ristõieliste probleem (põldsinep ja põldrõigas) suvirapsis ja kui umbrohud on juba nii suured, et õienupud peal, pole mõtet enam neid Salsaga tõrjuma minna, kuna efektiivsus võib jääda väga kehvaks.

Talinisu haigusetõrje

Helelaikus talinisul, juuni 2017

Taliviljad on ka väga ilusad. Rukis ja taliõder juba õitsevad. Talinisul on lipuleht väljas ning haigusetõrjeaeg on käes. Talinisul on väga oluline säilitada tervena kolme ülemist lehte. Tera täitumise ajal (see on kuue kuni seitsme nädala jooksul) on kuni 80% saagist mõjutatud fotosünteesist. Haiguste tõrje aitab vältida lehtede ehk rohelse massi kaotust. Tavaliselt tehaksegi nõ T2 pritsimine lipulehe faasis, kuid haiguste mitteesinemisel võib seda ka natuke edasi lükata. Üldiselt on pritsimise jaoks liiga vara, kui leht pole täielikult välja kasvanud, tulemuseks on lehe ebapiisav kattuvus pritsimislahusega ja seega vähene kontroll haigustele. Pritsimisega on jäänud liiga hiljaks, kui haigus on juba lööbinud, eriti nende fungitsiidide puhul, millel on kaitsev toime. Peale viljapea väljumist lehetupest, hakkavad paljud haigused suhteliselt tugevalt lööbima, kuna nakatumine toimub tavaliselt lipulehe staadiumis, siis on nad sageli varjatud kujul ning silmaga me seda ei näe. Kui haigused on tabanud juba lipulehte, soodustab see kasvuperioodi kiiremat lõppemist, tekib nn hädaküpsus. Tulemuseks on kõlujad ehk peenikesed terad, kuna need ei jõua viljapeas välja areneda.

Optimaalsel ajal tehtud teine pritsimine annab maksimaalse kaitse lipulehele ning hävitab varjatud nakkuse teiselt lehelt, mis on eelmisest tõrjest pääsenud. Vähem tähtis pole ka esimese ja teise pritsimise vahele jääv aeg. Kui pritsimiste vahele jääb üle kolme nädala siis haigustõrje efektiivsus langeb, eriti kui on tegemist soodsate tingimustega ja kiire arengutsükliga haigustega nagu näiteks jahukaste, samuti roostehaigused.

Sobivaid fungitsiide on väga palju, hea on kasutada füsioloogilise toimega tooteid, mis aitavad taimedel ilmastikust või pritsimistest tulenevast stressist paremini üle saada, mõned soovituslikud variandid: Siltra Xpro, Zantara, Amistar Xtra, Credo, Ceriax, Viverda, Adexar jne. Tooted aitavad parandada vee ja lämmastiku omastamist ning toetada juurestiku arengut aidates säilitada tugeva ja elujõulise taimiku. Märgetud on ka rohendavat efekti, mis tähendab rohkem klorofüllil energia (ehk saagi) tootmiseks.

Suviodral võrklaiksus

Suvisel viljal on kasvuhoos ja juba oleme märganud ka esimesi taimehaigusi. Mõnel pool on oder nakatunud **odra-võrklaiksusesse** (*Pyrenophora teres*). Eelkõige on võrklaiksuse varajane nakatumine tingitud kasvutehnoloogiast. Esmase nakkuse peamiseks allikaks on seenemügarad kõrretüül, seetõttu peavad olema eriti tähelepanelikud need, kes viljelevad minimeeritud mullaharimist. Niiske keskkond, esmase nakkuse hulk ning sordi vastuvõtlikkus

Suviodral võrklaiksus

mängivad olulist rolli haiguse levikus. Saagikadu võib olla 10-25%, varajase kahjustuse korral isegi 40%. Haigustunnused ilmuvad esmalt väikeste ümarate või piklike täppidena, mis peagi pikenevad kitsasteks tumepruunideks võrgutaolisteks laikudeks. Täpp-vormi puhul on laigud tumepruunid, ümarad kuni piklikud klorootilise servaga. Vajadusel tuleks kasutada võrklaiksuse tõrjumiseks sobivaid tooteid. Paljud fungitsiidid on võrklaiksuse vastu

Suviodral võrklaiksus

efektiivsed, näiteks võib kasutada järgmiseid tooteid: Rubric, Amistar Xtra, Zantara, Prosaro, Tilt 250 EC, Input, Menara, Archer Top, Epox Top, Falcon Forte, Duett Ultra, Maracas jt.

Hernes ja põlduba

Kvaliteetse herne ja põldoa kasvatamisel on olulisel kohal soodsate kasvutingimuste tagamine ning haigusetõrje. Kuna kasvupinnad on viimastel aastatel suurenenud, ei pääse paljud ka herne kasvatamisel haigusetõrjest, mida varasemalt praktiliselt ei tehtud.

Kuigi veel hernes ega põlduba ei õitse, on aeg hakata mõtlema, mida kasutada haiguste vastu, et saada terve seeme ning turustada seda võimalikult kõrge hinnaga. Nii kollase herne kui põldoa kvaliteedi määramisel on oluline visuaalne välimus. Kollane hernes müüakse toiduks, mistõttu hernertera välispind peab olema kahjustamata ja laikudest võimalikult puhas.

Haiguste tõttu tumedaks muutunud
põldoa seemned

kvaliteeti. Mangaan parandab vastupanuvõimet haigustele ning külmadele. Lisaks suurendab saagikust ja parandab kvaliteeti. Boor soodustab õitsemist ning kaunade arengut ja täitumist. Samuti suurendab saagikust ning parandab saagi kvaliteeti. Molübdeen on oluline juuremügarate arengul, kuna suurendab nende arvu, soodustab lämmastiku fikseerimist, suurendab saagikust ja parandab saagi kvaliteeti.

Levinumad haigused hernel ja põldoal ning nende tõrje

Põldoa-šokolaadilaikus (*Botrytis fabae*) on väga laialt levinud ja tavaline haigus põldoal, mille intensiivsus varieerub aastast aastasse. Haigus areneb intensiivselt suure (80...90%) õhuniiskuse korral, optimaalne temperatuur 15...18°C. Haiguse areng sõltub ilmastikust, kuiva ilmaga seene areng pidurdub. Tavaliselt näeme haiguslaike juulikuus. Põldoa lehtedele tekivad algul väikesed šokolaadipruunid, korrapäratu kujuga, selge punaka piiriga laigud. Vartel ja kauntel esinevad punakaspruunikad triibud. Tugevasti nakatunud lehed ja taimed hakkuvad, haigestumisel on vastuvõtlikumad noored ülemised lehed. Isegi nõrgal nakatumisel kaunte arv väheneb. Kasvuhooajal levib tuule, veepritsmete ja putukate abil. Haiguskindlust tõstab kaaliumväetiste andmine.

Šokolaadilaikus

Laikpõletikku võivad põhjustada erinevad haigustekitajad (*Mycosphaerella pinodes*, *Ascochyta fabae*, *Ascochyta pisi*). Haigus

Laikpõletik hernel

nakatab nii uba, hernest kui ka teisi liblikõielisi kultuure. Nakkus on ohtlik tõusmejärgus, kus haigus võib üle minna varrelt kasvukuhikule ja põhjustada taime hukkumist juure mädanemise tagajärjel. Kasvuaegselt tekivad taime lehtedele, vartele, kauntele ja seemnetele ümmargused või piklikud, algul pruunid ja hiljem keskelt heledamad tumepruuni servaga laigud. Haigusesse nakatumist soodustab suur õhuniiskus (90...100%) ja temperatuur 15- 20°C. Haigustekitajad säilivad seemnetes 5...10 aastat, taimejäänustel kuni üks aasta. Kasvuhooajal levib haigustekitaja tuule ja veepritsmete abil.

- **Dithane NT** – ebajahukastete ja roostete tõrjeks, kuid tõrjub ka põldoa-šokolaadilaiksust pritsida alates kolme lehe staadiumist kuni ajani, mil 50% kaunadest on kasvanud tüüpilise keskmise suuruseni, kulunorm 2 kg/ha. Dithane NT sisaldab mikroelementidest mangaani 150 g/kg ja tsinki 19 g/kg, ta on kaitsva toimega fungitsiid. Pritsimine peaks leidma aset vahetult enne haiguse võimalikku lööbimist, lubatud üks kord hooajal.

- **Signum** – eelkõige hahkhallituse, laikpõletiku ja šokolaadilaiksuse vastu. Kasutatakse ennetavalt õitsemise alguses või esimeste haigustunnuste ilmnemisel. Pritsimist korrata kaunte moodustumise faasis, kulunorm ühekordsel kasutamisel 1,0 kg/ha, jaotatult 0,5 kg/ha+0,5 kg/ha.

- **Switch 62,5 WG** – laikpõletiku, jahukaste, valgemädaniku, hahkhallituse tõrjeks. Kasutada õiepungade moodustumisest kuni viljumise lõpuni, kulunorm 1,0 kg/ha. Lubatud maksimaalselt kaks korda hooajal, intervalliga 10-14 päeva.

- **Amistar** – lubatud seemneks koristatavale, kulunorm 0,5-1,0 l/ha, kui kauntega koristatavale, kulunorm 0,8-1,0 l/ha hernele ja oale lehelaiksuste, roostete ja jahukaste tõrjeks. Lubatud maksimaalselt kaks korda hooajal, intervalliga 14 päeva.

- **Chamane** – lubatud seemneks koristatavale hernele kulunormiga 1,0 l/ha erinevate haiguste profülaktiliseks tõrjeks. Lubatud maksimaalselt kaks korda hooajal, ooteajaga 36 päeva.

- **Prosaro** – pritsitakse haigustunnuste ilmnemisel, oa ja herne kasvufaasis õiepungade moodustumisest kuni õitsemise lõpuni, kulunorm 1,0 l/ha. Lubatud kasutada kuni kaks korda hooajal, intervalliga 21 päeva.

- **Propulse** – pritsitakse Alates varre pikkuskasvust kuni õitsemise lõpuni. Nii hernele kui oale laikpõletike, roostete, liblikõieliste kuivlaiksuse, hahkhallituse, põldoa šokolaadilaiksuse ja valgemädaniku vastu, kulunorm 0,8-1,0 l/ha. Lubatud kuni kaks korda hooajal. Pritsimiste vahe vähemalt 14 päeva.

Murunurmika tõrje hernel

Kui märkad oma põllul probleeme või soovid lisainfot meie toodete kohta, võta nõu saamiseks julgesti ühendust oma piirkondliku müügispetsialistiga!

MÜÜGISPETSIALISTID:

Agu Lepik	tel: 509 7396	agu.lepik@scandagra.ee	(Viljandi-, Jõgeva- ja Järvamaa)
Ahti Ahven	tel: 513 9743	ahti.ahven@scandagra.ee	(Ida- ja Lääne-Virumaa)
Andres Rebane	tel: 507 8413	andres.rebane@scandagra.ee	(Viljandi-, Jõgeva- ja Järvamaa)
Diana Peedel	tel: 5196 8277	diana.peedel@scandagra.ee	(Tartu-, Valga- ja Põlvamaa)
Kristjan Kasearu	tel: 501 9475	kristjan.kasearu@scandagra.ee	(Tartu- ja Põlvamaa)
Mart Toomsalu	tel: 513 2955	mart.toomsalu@scandagra.ee	(Harju-, Järva-, Rapla- ja Saaremaa)
Sandra Hellat	tel: 5388 5920	sandra.hellat@scandagra.ee	(Pärnumaa)
Teet Tali	tel: 507 1864	teet.tali@scandagra.ee	(Võru-, Valga- ja Põlvamaa)
SÖÖTADE MÜÜK:			
Merje Kask	tel: 5346 0805	merje.kask@scandagra.ee	(Lääne-, Saare- ja Hiiumaa)
Raimo Loorberg	tel: 518 5044	raimo.loorberg@scandagra.ee	(Viljandi- ja Järvamaa)
Magnus Ott	tel: 513 8322	magnus.ott@scandagra.ee	(Lõuna-Eesti, Viru- ja Jõgevamaa)